

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Bevarandeplan för Natura 2000-område

Erstad kärr

- Områdeskod
SE0310575

- Bevarandeplanen
reviderad/fastställd
2016-12-12
2005-09-06

- Beteckning
0600-40-0575

Bakgrund

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut Natura 2000-områden. Genom utpekandet åtar sig länderna att naturmiljöerna och arterna i varje område långsiktigt ska bevaras. Natura 2000-nätverket är viktigt i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I de båda direktiven listas särskilt värdefulla naturmiljöer och arter.

Bevarandeplan

Bevarandeplanen beskriver området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturmiljöer och arter som ska vara i gynnsamt bevarandetilstånd. Även vad som kan påverka Natura 2000-området negativt, behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, liksom uppföljning beskrivs också. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen och kan revideras när ny kunskap tillkommer eller om omständigheterna i eller utanför området ändras.

Lagstiftning

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kapitlet 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Tillstånd krävs inte för de åtgärder som behövs för skötseln av naturmiljöerna i området. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument utan ett underlag för prövningar av eventuella åtgärder i Natura 2000-området.

Kontakt

Vid frågor om Natura 2000 kontakta Länsstyrelsen:

- Telefon växel: 010-22 36 000
- E-post: jonkoping@lansstyrelsen.se

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0310575 Erstad kärr

Kommun: Jönköping

Områdets totala areal: 13,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-12

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2005-09-06

Markägarförhållanden:

Privata och staten (Naturvårdsverket)

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 2000-07-01, regeringsbeslut M2000/1680/Na, pSCI: Nej, SCI: Nej, SAC: Nej

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

A007 - Svarthakedopping, *Podiceps auritus*

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Övriga arter som utgjort grund för utpekandet:

A051 - Snatterand, *Anas strepera*

A055 - Årta, *Anas querquedula*

A056 - Skedand, *Anas clypeata*

A136 - Mindre strandpipare, *Charadrius dubius*

A179 - Skrattmå, *Larus ridibundus*

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000 är att säkerställa den långsiktiga överlevnaden för Europas mest värdefulla och hotade naturtyper och arter. I varje enskilt Natura 2000-område är syftet att prioriterade naturtyper och arter bevaras så att området på bästa sätt bidrar till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

Prioriterade bevarandevärden: I Natura 2000-området Erstad kärr är de prioriterade bevarandevärdena själva naturreservatet med dess utpekade häckande och rastande fågelarter.

Motivering: Området har mycket höga värden knutna till naturreservatet med dess rika fågelliv. Erstad kärr bidrar på bästa sätt till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för förekommande arter.

Prioriterade åtgärder: Den skötsel som sker i området är framför allt bete samt vissa åtgärder för att gynna fågellivet, t.ex. häckningsöar för skrattmåsar och reglering av vattennivå.

Beskrivning av området

Naturreservatet Erstad kärr på norra Visingsö är naturvårdsintressant på grund av ett rikt fågelliv. Kärrret är unikt för Jönköpings län som rastlokal för flyttande fåglar. Det finns även en mängd intressanta häckande arter. Skrattmåsen är den art som dominerar inom området och som också häckar här. Andra arter som häckar eller har häckat är till exempel svarthakedopping, svarthalsad dopping, årta, tofsvipa, strandskata, drillsnäppa, rödbena och gulärta. Mest uppmärksammade av de rastande fåglarna är sträckande arktiska vadare, som till exempel kärrsnäppa, spovsnäppa, kustsnäppa, myrsnäppa och sandlöpare.

Kärrret bildas av grundvatten, inträngande Vätternvatten och tillrinnande vatten från omgivande marker. Vattnet hindras att direkt rinna ut i Vättern av den ständigt förändrade strandvallen av sand och grus som bildas av Vätterns vågor. I området ingår också tidigare åkermark som nu är betesmark. Hela Erstad kärr betas hårt av nötkreatur och hästar. Det ger en kortsnaggad betessvål och väl söndertrampade, mjukare partier, vilket ger bra förutsättningar för både häckningar och rastmarker för flera fågelarter.

Vad kan påverka negativt

Området är naturreservat och inga direkta eller kända hot föreligger.

Generella hot som riskerar att försämra mångfalden av arter och strukturer i området kan t.ex. vara:

- Åtgärder utanför området som försämrar för fågellivet inom området så t.ex. störning, buller, skapande av barriärer och fragmentering.
- Åtgärder utanför området som kan påverka hydrologin inom området.
- Förändrad markanvändning i närområdet där jordbruksmark, viktig för mossens fågelliv, försvinner.

Bevarandeåtgärder

Området är naturreservat och inga andra bevarandeåtgärder behövs. Skötselplanen för området kan dock vara i behov av översyn och eventuell revidering.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**A007 - Svarthakedopping, *Podiceps auritus***

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Svarthakedopping rastar nästan årligen i kärret eller utanför i Vättern och har häckat i Erstad kärr vid några tillfällen. Arten häckar spritt över hela Sverige och övervintrar i stora antal i södra Östersjön. Svarthakedopping behöver tillgång till lämplig föda, huvudsakligen av akvatiska evertebrater men också terrestra insekters larvstadier, salamandrar och grodyngel. Arten är mycket känsligt för näringskonkurrens med fisk. För lyckad reproduktionen bör häckningsvattnen sakna, eller ha starkt reducerad fiskförekomst. Lämpliga häckningsplatser är i allmänhet små och fisktomma sötvatten i form av viltvatten, dammar och kärr.

Mer generell information om arten finns i Naturvårdsverkets arts specifika vägledning.

Bevarandemål

Erstad kärr och Erstadviken ska vara en lämplig rast och födosöksplats för svarthakedopping och på så vis bidra till gynnsam bevarandestatus för arten som ska finnas i livskraftigt bestånd. Arealen naturreservat ska vara 14,1 hektar (vattendelen av naturreservatet ligger inom Natura 2000-område Vättern).

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd. Årligen rastar svarthakedopping i Erstadviken och ibland även i kärret. Vid några tillfällen har arten häckat i Erstad kärr. Förutsättningarna bedöms som goda för att arten ska finnas i området även på lång sikt.

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Normalt häckar vitkindad gås vid den arktiska tundran i Norra ishavet. Sedan 1970-talet har dock arten börjat häcka på olika platser i Sverige. Vintern tillbringar den i södra Nordsjöns kustområden. Vitkindad gås häckar på små, flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten fordrar stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt födosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten.

Mer generell information om arten finns i Naturvårdsverkets artspecifika vägledning.

Bevarandemål

Erstad kärr och Erstadviken ska vara en lämplig rast och födosöksplats för vitkindad gås och området ska även erbjuda lämplig häckningsmiljö. Vitkindad gås ska finnas i livskraftigt bestånd. Arten är knuten till naturreservatet (strandängarna, kärret och Erstadsviken) som ska vara 14,1 hektar (vattendelen av naturreservatet ligger inom Natura 2000-område Vättern).

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd. Vitkindad gås rastar regelbundet i naturreservatet och har även häckat i området. Förutsättningarna bedöms som goda för att arten ska finnas i området även på lång sikt.

A193 - Fisktärna, Sterna hirundo

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fisktärnan har i Sverige en stor utbredning med häckningar på både längs kusterna och i insjöar. Denna gracila tärna övervintrar längs Afrikas västkust och brukar ses i våra trakter kring slutet av april. Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör ej nå häckningsplatserna.

Mer generell information om arten finns i Naturvårdsverkets artspecifika vägledning.

Bevarandemål

Erstad kärr ska vara en lämplig häckningsplats för fisktärna som ska finans i livskraftigt bestånd. Fisktärna gynnas av öar med låg vegetation och stabil vattennivå under häckningstid. Arten är främst knuten till kärret, strandvallen och viken vilka ska vara minst 6 hektar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd. Sparsamt häckande i området. Förutsättningarna bedöms som dock som goda för att de ska finnas i området även på lång sikt.

Övriga arter som utgjort grund för utpekandet:

A051 - Snatterand, *Anas strepera*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Snatterand häckar vid näringsrika våtmarker och sjöar, ofta slättsjöar men även i något djupare sjöar. Vintertid föredrar den slättsjöar, floder och vassrika flodmynningar, skyddade kuststräckor. Dess föda består till största delen av olika växtdelar, som den antingen betar från botten genom att tippa kroppen framåt, eller också betar av växtdelar som sticker upp ur vattnet.

Bevarandemål

Erstad kärr och Erstadviken ska vara en lämplig rast och födosöksplats för snatterand och området ska även erbjuda lämplig häckningsmiljö. Snatterand ska finnas i livskraftigt bestånd. Arten är knuten till naturreservatet (strandängarna, kärret och Erstadsviken) som ska vara 14,1 hektar (vattendelen av naturreservatet ligger inom Natura 2000-område Vättern).

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd. Från Erstad kärr finns regelbundna rapporter om snatterand under häckningstid. Förutsättningarna bedöms som goda för att arten ska finnas i området även på lång sikt.

A055 - Årta, *Anas querquedula*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Årtan silar föda från vattenytan och föredrar grunda vattensamlingar på mader och strandängar. Födan är till ganska stor del animalisk. Årtan häckar senare på säsongen än de flesta andra simänder och flyttar söderut i juli–första halvan av sept.

Bevarandemål

Erstad kärr är i första hand en lämplig rastplats för årta men ska även kunna fungera som häckningsplats. Erstad kärr ska erbjuda grunda vattensamlingar med ostörda platser för häckande årta. Arten är knuten till naturreservatet (strandängarna, kärret och Erstadsviken) som ska vara 14,1 hektar (vattendelen av naturreservatet ligger inom Natura 2000-område Vättern).

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd. Årta är regelbundet observerad vid Erstad kärr och även med fynd under häckningstid. Förutsättningarna bedöms som goda för att arten ska finnas i området även på lång sikt.

A056 - Skedand, *Anas clypeata*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skedand förekommer i öppen, näringsrik våtmark, med tillgång till tät skyddande vegetation, som fuktiga gräsmarker, grunda slättsjöar, träsk och kärr. Skedanden är en flyttfågel.

Bevarandemål

Erstad kärr ska i första hand vara en lämplig häckningsplats för skedand. Erstad kärr ska erbjuda lämpliga ostörda vattensamlingar för häckande skedand. Arten är knuten till kärret som ska vara minst 3 hektar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd. Skedand är årligen observerad och även med häckningsfynd under senare år. Förutsättningarna bedöms som goda för att arten ska finnas i området även på lång sikt.

A136 - Mindre strandpipare, Charadrius dubius

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Häckar i en urgröpning på marken på stränder och deltan. Fordrar tillgång på sötvatten.

Bevarandemål

Erstad kärr ska vara en lämplig häckningsplats för mindre strandpipare som ska finnas i livskraftigt bestånd. Arten är knuten till naturreservatet (strandängarna, kärret och Erstadsviken) som ska vara 14,1 hektar (vattendelen av naturreservatet ligger inom Natura 2000-område Vättern).

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd. Regelbundna observationer av arten under häckningstid och ibland med häckningskriterier.

A179 - Skrattmå, Larus ridibundus

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skrattmå häckar vid sjöar, havsvikar och vattendrag samt på öar och skär vid kusten. Arten kräver lämpliga häckningsplatser nära vatten men som samtidigt inte översvämmas. I Erstad kärr har en konstgjord häckningsö för arten byggts.

Bevarandemål

Erstad kärr ska vara en lämplig häckningsplats för skrattmå som ska finnas i livskraftigt bestånd. Arten är knuten till själva kärret som ska vara minst 3 hektar.

Bevarandetillstånd

Måttligt bevarandetillstånd. Från att ha varit en vanlig häckfågel har artens häckningsframgång senare år varit mycket svag. Åtgärder med konstgjorda häckningsöar har genomförts och förhoppningsvis kommer det visa på bra resultat.

Arter samlade:

Ljungpipare, småsnäppa, mosnäppa, brushane, rödspov, myrspov, storspov, grönbena, roskarl, smalnäbbad simsnäppa, svarttärna, rödstrupig piplärka och gulärta.

Beskrivning:

Dessa arter rastar och födosöker på öppen betes- och jordbruksmark, på stränderna eller i grunda vattensamlingar och i kärret. För de arter som är annex 1-arter finns generell information om arterna i Naturvårdsverkets arts specifika vägledning.

Mål:

Erstad kärr ska vara en lämplig rastplats för dessa arter med betade strandängar, vattensamlingar och lämpliga stränder. Arealen naturreservat ska vara 14,1 hektar (vattendelen av naturreservatet ligger inom Natura 2000-område Vättern).

Bevarandetillstånd:

Gynnsamt bevarandetillstånd. Samtliga arter rastar regelbundet, om än i små numerärer, i området. Förutsättningarna bedöms som goda för att de ska rasta i området även på lång sikt.

Dokumentation

Bildande av naturreservatet Erstad kärr. Dnr 231-4849-89 Länsstyrelsen i Jönköping län – 1999.

Bilagor

Kartbilaga (översiktskarta).

Natura 2000-område

Erstad kärr

(SE0310575)

Bilaga
översiktskarta

1:20 000

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan
© Länsstyrelsen Jönköping

Natura 2000-område

Erstad kärr

